

QUÆSTIO MEDICA.

Quodlibetariis disputationibus manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decima nona Decembris 1709.

M. RAYMUNDO JACOB FINOT, Doctore Medico,
Præside.

An ab insolenti Aëris temperie Therapeia nova?

I.

AERE pellucente quid mirandum magis? quid magis stupendum ejus pondere? quid ejus ad resiliendum machinatione obscurius? Quod in eo sit; & unde & quomodo fiat, nemo sanè tanti ingenii fuit, qui potuerit demonstrare. Oculi nictatione citius lumen corpus ejus immensum permeat. Gravitate suâ stupendam machinarum vincit virtutem. Contigua corpora Aëre vacua vix se junguntur: hinc durissimum corporum soliditatem, eo non premente, peritaram esse credunt. Ingens ejus moles in minimum cogitur spatium, pars minima in immensum adeò volumen extenditur, ut in utroque terminum non esse dixeris. Hæc Aëris ubique propria. Eum ubique pellucidum, resiliens, pro majori vèl minori sui altitudine magis vèl minis ponderosum, tunc etiam fluidum agnolces. Quamvis hæc de Aëre constent; non ubique tamèn sui similis est. Regionum sorte mutatur. Urgent hoc mundi latus nebulae, Jupiterque malus. Illud plurimum sereno potitur Aëre, & Zephyro permulcetur. Sæpè etiàm teterrimis inficitur halitus è terrâ manantibus. Ergo seu impuritatem Aëris spectes, calorem, vèl frigus, id ab eo quid alienum est. Hic procellolo impetu, ac fragore vastat omnia, ignibusque micat, ardetque: unde

Corripitur flammis, ut queque altissima, tellus:

Fissaque agit rimas, & succis aret adempis.

Pabula canescunt: cum frondibus artur arbos:

Matriamque suo præbet seges arida danno.

Illic acuto gelu consistit Mare, saxeaque solvuntur, & quidquid mobile, humidumque est concrescit. Has ab ipsâ mundi origine expertum est vici studines omne viventium genus. Aëre enim vivimus; Aëre morimur; indesinenter Aërem spiritu ducimus, qui alit, & sustentat vitam. Sive quid bibat Homo, Aërem una bibit: Sive quid edat, Aërem cum cibo vorat. Atque pro diverso Cœlo diversi nascimur. Magnâ ex parte Hominum formas & mores regionis naturam imitari reperies. Testes, qui sub crasso vivunt Aëre, quos tardos ac hebetes constat esse: contrâ sub puro nati pollent ingenii acumine, animique soleritatem. Et ut frugum semina, mutato solo, degenerant: sic genuina Hominum feritas amoenitate loci mollitur. Hæc Cœli in corpus humanum monstrant dominium. Quapropter Cœli temperatio sanitatis, & morbi patens est. Nam pro locorum situ, anni temporibus & ventis alteratur. Hinc causæ morborum fiunt. Hinc morbi Populates, Endemii scilicet, & Epidemii. Illi regionem perpetuo obsident: hi certo tantum tempore graflantur; illi causam vernacula habent: hi forinsecus advestant.

II.

CAUSA morbi definitur quidquid morbum facit. Causarum aliae externæ sunt; aliae internæ. Has proximas: Illas remotas vocant. Ut morborum differentia innuerat, sic innumeræ causæ. Ut dum æqualis harum, ac illorum numerus; an inæqualis neque constat, neque constabit unquam. Morbus idem mille larvas induit. Causa una

morbos generat plurimos, & morbi genus unicum à multiplico sēpē causā oritur. Qualē sit, initio suo patebit. Scire enim licet plurimū morborum, quorum symptomata diversa sunt: sed eadem invasio, eamdem causam esse. Nam prout humor in hanc vēl illam partem decubuit, diversos morbos exhibet. Sic hystericae mulieres laborant. Serum sanguinis falsum, cùm caput impedit, aut intestina mordet, capitū aut coli dolores excitat; si in cutim eruperit, pustulis exasperatur; si in musculos, rheumatismi sunt; si in pulmones, asthma; si in ventriculum, nanseas parit; ipso ad uterum redeunte, nova redit morbi facies. Itaque ad causas attendendum, quæ, si sint novæ & insolite, nova sēpē postulant remediōrum genera. Præterea nemo homo alteri similis est; fluida solidaque consideres. Quantū discriminis in vultu lineamentis, corporis figuratione, animi indole; tantum in humoribus corporis est. Tantæ varietatis causam referre debes ad compositionem corporis, ad principiorum sanguinis temperaturam, laxam putā, vēl firmam eorum coagulationem, tenuitatem, vēl crassitatem, bilis aut pituita excessum, vēl defectum, atque etiam ad innumerabilem molecularum sanguinis coēundi modum. Hic secunda & aduersa valetudinis parens est. Felices! quibus benē contemporatus est. Huic ferver: illi friger, alter pituita obruitur: alter falsedine scater. Fervidior compescendus est: frigidior excalaciendus, solitus crassior efficiendus: spissior uero fluidus. Sēd neque morbos ubique eadem causa faciunt; neque remedia eadem ubique sunt. Quapropter Indorum venerea Luēs, Europæorum statimque vitiavit corpora, non habuit medicinam: sed novo remedio opus fuit. Nullum igitur remedii genus negligere convenit; remediōrum enim paucitas, ut quemlibet medicinæ reddit aptiorem, sic perito non sufficit; copia uero, & multitudine indoctum occēat, & magis anciptem efficit; doctum certiorem, & locupletiorem facit. Alitè quoquè acutis morbis medendum, alitè diuturnis, alitè in crescentibus; alitè consistentibus, alitè jām ad sanitatem inclinantibus. Talis curatio sit oportet; qualis causa fuit.

III.

IN ANE reputare noli vetus hoc præceptum; aliud opus esse Roma aliud in Ægypto, aliud in Galliā. Qui sub curru Solis nimiū propinqui positi sunt, vix moventur Mochlicis, quibus enecantur Borealium plagarum Incolæ. Hic membrorum distensiones, phlogosim, capitū dolores, Hypercatharsim concitat Elleborus, cuius Hippocrati & frequens & tutor erat usus in Græciā. Venæ sectione semimortui suscitantur Hispani, Itali & Galli; Germani vitam fundunt cum sanguine. In Mari, in terrā diversus est *Scorbutus*, diversa quoquè utriusque curatio est. Simili de causā non sine gravi noxa est, crus vulnerari prope Mare: procul uero ab eo non ita: sed periclitatur cui caput offenditur: illice leve malum. Neque tantum hæc ita accident juxta locum: sed in eodem loco anni medicinam mutant. Illud quoque tempestates efficiunt. Qui profuit Hyeme medendi modus, Aestate sēpē nocet. Sēpē morbus sinuilem non recipit curationem Vere, ac Autumno; licet idem. Proinde anni tempora consideranda sunt. Nihil in medicinā perpetuum. Radix Brasiliensis alvum solutam cohibere solet; nec tamè Epidemicas aliquas potuit sanare Dyfenterias. Febres Intermittentes incantamenti instar compescit Kinakina: sēpē uero frustrā datur; & prodest Gentianæ radix, Centaurium minus, Absinthium &c. Unde igitur effectus tam variii rationem in causā quare. Difficiles sunt sub Cane & ante Canem purgationes. An ideo congeriem hanc stellarum accusabis? insanis, si sic agas. Illud dumtaxat facit Cœlum tūm urens. Itaque, cognitā re corpus alterante, patet morbi curatio. Paucis illud cognoscere datum est. Plena medentium ubique terra est: quoconque sub axe Agyrtas invenies, & inter medicos hoc nomine paucos dignos. Tota olim in observatione posita erat medicina: ideo atatem inter experimenta consumebant: nunc Systematis obruitur. In excogitandis suis figmentis pallent Neoterici: huc illuc novitatis avidi rapiuntur, volitantium inter herbas more papilionum. Utinam hæc ipsa ad Medicinam artis secreta: periēre ex quo tempore Acidum & Alkali (inania verba) inventa sunt;

quibus hominum animas negotiantur fumivenduli. Ergo quid illud est, ut indè superbiam captent? Qui inter hæc nutriuntur, non magis sapere possunt, quām benè olere qui in culinā habitant. Neque enim occurritur morbis disputatione: sèd usu. Hic in observatione est. Hinc eò tutiùs progredietur, quò quis ea, quæ corpus lèdunt diligentius obser- vaverit. Quod morbum fecit, quæ & ejus natura sit, scire priùs, quām mederi convenit. Quærere initium morbi, Aëris calor attulerit, à frigus, àt venenatus halitus; à fames, àt satietas, àt quid simile? Observare quoque, utiùm præsens Cœli status ex ordine & temperie redierit; àt quis alius, quis præcesserit, quis futurus sit conjicere.

IV.

CONVENIENS cuique regioni Cœlum, frigidum frigidæ, calidum calidæ; sanitatem efficit: insolens morbum. Sic quæ debent esse in quoque loco, dñm sunt, periculum non est. Quod ratione rerum omnium perpetuum est. Confluerunt salubritas est insueto, etiā meliori. Quò fit, ut omnis repentina mutatio mala sit: rūm maximè Aëris & Cibi. Undè tot morbi. Sunt Aëris in quolibet Terra angulo proprietates. Benignus benigno pabulo reficit corpora; venenatus veneno contaminat; quidni & insolens insolenti labo ac contagio afflet? Annus ab Anno differt, & Anni tempora inter se discrepant: Hinc sibi familiares habent morbos; licet omnibus temporibus fiant. Temporum verò mutatio morbos parit. Si pluvialis Hyems Austros habet: Ver frigidum, & siccum est, mulieres, quibus partus instat, abortiunt; àt foetus edunt imbecillos. Austri à primâ Hyeme, si ad extreum Ver continuant, laterum dolores, & Insania febricitantium quām celerrimè rapiunt. Si Aëstate perflant Septentrionales Venti, & frigus adest, hanc congruæ huic tempestati febres quartanæ grassantur. Siccus verò Autumnus cum Aquilone molliora juvat corpora: durioribus adversatur. Inæquale Cœlum virus diffundit per Aëra eò pejus, quò promptius incidit. Facillimè vitium capit Homo, cætera animalia quoque: horum quædam, intactis aliis. Jumentorum armamenta sèpè intermit, & lanigeros greges: Bobus verò, & aliis pecudum generibus parcit. Atque inter Homines; viros, non feminas; agricultas, non urbanos; infantes, non adulos; juvenes, non senes pestilentiam olim infecisse Veteres prodidere. Sexcenta sunt, quæ Aërem mutant; Sol accessu, & recessu; Terra halitibus suis; continuò enim efflat, quod benignum, est vèl malignum. Ideò perlicitantur, qui circa Romanam iter faciunt aëstro tempore, quo totus Aër Sulphuris odorem spirat, Advenis præsertim mortiferum. Ad corruptionem Aëris cadaverum strages quoque facit; hinc belli tempore grassatur plurimum pestilentia. Venti morbos mali moris sèpè devehunt, quædam terras infestant; quædam sanant. Ab imis Visceribus terra, cùm hæc movetur, exurgit quandoque contagium. Et innumera alia Homines, & animalia enecant, quorum pars sensibus subiicitur: pars neque disputatione, neque ratiocinio patefit. At undè tot Muscarum, tot Papilionum, Eruçarum, Locustarum & aliorum insectorum, quorum tanta sèpè copia provenit, originem repete; nisi ab Aëre? Hic aliorum ortum adjuvat: aliorum interitum maturat. Ut pisces in Aquâ, sic in Aëre vivunt Homines. Totus Homo Aëre plenus est; totus ab Aëre premitur. Alter ingredi: alter nititur egredi. Mutuò sese afficiunt. Vittim enim foris intùs labitur, vèl intò foras proutumpit. Quapropter, affecto eo qui extra est, internum affici necessum est, & similem esse utriusque corruptelam.

V.

MOrbi quadrant cum tempore, Autumno & Hyeme diuturniores sunt; Vere & Aëstate breviores: sed vehementiores. Pluviosumque humidumque Cœlum Cartarhos movet, calidius adurit, & Phrenitides excitat. Vere morbi frequentius & incohantur & repetunt. Autumnus autem, ut pars est anni plurimum inæqualis, sic pluribus gravioribus morbis pater, plurimosque opprimit: febres incertæ fiant & quartanæ & vagi dolores. Tempora conditionem corporum & morbos mutant. Ita olim tristissimam Hyemem ex intemperie Cœli, raptim mutatione in contrarium factâ, gravis pestilensque omnibus animalibus Aëstas excepit. Infecto namque Aëre, incipiens sèpè ingravescit

morbus ; quo mitescente, mitigatur. Hinc origo, & finis plerorumque Epidemiorum morborum. Ergo summus Hippocrates pestem ex Aethiopâ Græcos invadentem, accensis per totam Athenarum urbem ignibus, abegit. Nihil insolens nisi ab insolenti causa prodit. Paucis abhinc mensibus novum sancè malum Lemovicenses exercet. Extremos digitos immanis, dirusque dolor cruciat. Aliquantò post inflantur, & Gangræna corripiuntur, quæ sensim jugulum petit. Cum vero aperitur tumor, lympha gelidissima exit, nec dolor remittit. Ideò statim, antequam pars tumeat, incisione per digiti longitudinem factâ ad periostium usque, sublatens humor exigendus. Hocce anno tanta fuit Hyemis sævitia, ut similem se vidisse nemo quisquam meminerit. Oritur Sthomacace, vulgo Scorbatus, cui remedia in id efficacia nihil proficiunt. Anno procedente, Cancer exitiosus maxillas *Scorbutorum* depascitur : sic ut nobilissimi Medici remedium vix invenerint. Vere pluvio nubiloque, febrium Intermittentium Ilias involat in utrumque vulgus, nobile & ignobile : latius autem ruri, quam in urbe affligit. Tardè venit Aëstas, sed brevissima. Tunc febris atrocissima arripit, tertiana Typum referens : Sèd ejus accessiones ad se invicem ita accedebant, ut nondum finitâ priore, altera inciperet, ipsaque continua cum exacerbationibus videretur. Quo tempore ægri desipiebant interdilum cum fure, distensionibusque membrorum jactabantur. Duravit & Autumno febris hæc species. Statim ab initio morbi festinanter deplere vasa necessarium erat, illuviem ventriculi, & intestinorum purgare ; quæ res Stybico feliciter cessit, quam solis aliis Catharticis: mox ad Kinamkinam confugere : sed hæc non ex vino data (ita enim parum tutus erat usus) sed purganti bolo sociata, vel ptisanæ communis, aut Absinthii, & Centaurii minoris decocto macerata. His autem febribus acidæ potionis multulum profuere. Hac fecere Hyemis sævitia, Veris humidioris diuturnitas, Aëstatis brevitas. Quantum sit insolens causa, ipsa morbi curatio etiam nolentibus aperit ; neque enim hæc erit insolita, si sit illa non insolens. Annis 1693. & 1694. dirum febris malignæ genus, Purparatam dicunt, Galliarum gentem misericordiè depopulatum est. Non tult laborantibus opem vulgaris medicatio. Sèd tam insolenti morbo id, quod venenum antea putabant, præsentissimum fuit auxilium ; Tartarum Emeticum hoc vocant, ad malignos affectus divinum sandæ remedium. Idecò quanto magis, undè morbus sit, aliquis ignoraverit, tanto sui incertior iteris erit. Si quid mali in genus humanum insolentè sævierit, soli Medici perspiciunt. Indè Cinislonem à Medico dignosces, peritum ab imperito : alter impetræ cæco ; alter prudentiâ ducitur ; ille omnes oculos unico collyriolinit, hic pro varietate causarum, morborum, corporum, temporum, arte suâ variè utitur.

Ergo ab insolenti Aëris temperie Therapeia nova.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Philippus Fontaine.

M. Antonius Pepin.

M. Petrus Azenedo.

M. Joannes Herment, Medicus Regis ordinarius.

M. Stephanus Franciscus Geoffroy, Regis Scientiarum Academia Parisiensis, Regieque Societatis Londinensis socius, & Regius Professor.

M. Franciscus Aignan.

M. Joannes Robert.

M. Ludovicus Gayant, Medicus Regis ordinarius, veteranus.

M. Franciscus Vizet.

Proponebat Parisiis JOANNES NICOLAUS DELAHIRE
Parisinus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. II. 1709.